

Fritid & Samfund har fået ny hjemmeside!

Vi har modtaget 40.000 kr fra Dansk Folkeoplysnings Samråds støttepulje, hvilket gjorde det muligt at udskifte vores gamle, noget utidssvarende hjemmeside med en ny. Tak til DFS!

På hjemmesiden finder du bl.a. en vidensbank med fagligt stof om folkeoplysningsloven og en ny 'Spørg og få svar'-funktion, hvor vores eksperter vil besvare udvalgte spørgsmål om området. Desuden finder du naturligvis en opdateret kursusliste, artikler, tidsskrifter mv. Velkommen på den nye side – vi håber, I kan lide den.

Indhold:

Leder – Husk aftenskolerne i en ny folkesundhedslov	Side 2
Sådan kom vi af med 25-års reglen – Læs om Ringkøbing-Skjern Kommune	Side 3-6
Stor interesse for at samarbejde om grøn forandring – fra Folkeoplysningsens Dag	Side 7-9
De mest vellykkede indsatser for bevægelsesfremme sker på tværs – Bliv klogere på betydningen af samarbejde mellem kommunens afdelinger	Side 10
Hvorfor er det så svært at benytte tomme faciliteter i skoletiden?	Side 11
WannaSport fylder tomme haller og giver indtjening	Side 12
Hvis jeg var kulturminister: Bjarne Ibsens 6 punkter til en ny idrætspolitik med fokus på mangfoldighed, kvalitet og effektivitet	Side 13-17
Kursusoversigt – Se listen over vinterens og forårets i alt 6 kurser rundt om i landet	Side 18
Kursus om fleksible tilrettelæggelsesformer og debatskabende aktiviteter	Side 19
Nyt kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler	Side 20
Nyt kursus om kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet	Side 21
Bagsiden – Glædelig jul og godt nytår	Side 22

Leder:

Husk aftenskolerne i en ny folkesundhedslov

Aftenskolerne formår at aktivere personer med fysiske og mentale funktionsnedsættelser, førtidspensionister og kontanthjælpsmodtagere. Derfor bør aftenskoler prioriteres højt i en ny folkesundhedslov, der vil rette op på ulighed i sundhed.

Af Jonna Toft,
sekretariatschef,
Fritid & Samfund

En ny folkesundhedslov er på vej. Endelig ser det ud til, at politikerne vil styrke forebyggelse – og det er der brug for med den ulighed i sundhed, vi ser i dag.

Folkesundhedsloven, der er en del af en ny sundhedsreform, skal styrke danskernes sundhed og mindske uligheden i sundhed, så flere kan leve et sundt og langt liv. Kommunerne skal forpligtes til at arbejde systematisk og på tværs af velfærdsområder med at styrke folkesundheden.

Det er en ny måde at arbejde med folkesundhed på, og idræts- og fitnessorganisationerne er oppe på dupperne, for de vil tænkes ind.

Aftenskolerne har en helt særlig rolle at spille, når det handler om folkesundhed. Mange aftenskoler har nemlig succes med at lave aktiviteter for grupper, der ikke finder ind i hverken idrætsforeninger eller fitnesscentre.

Forskere fra CISC på Syddansk Universitet har påvist ud fra undersøgelsen 'Danmark i Bevægelse', at især voksne, der har en fysisk funktionsnedsættelse eller et handicap, eller som har en psykisk lidelse, adfærdsforstyrrelse eller kognitiv funktionsnedsættelse, har *større* sandsynlighed for at deltage ugentligt i bevægelsesaktiviteter i aftenskoler, end personer der ikke har disse funktionsnedsættelser.

Særligt den gruppe, der har kognitiv funktionsnedsættelse, har væsentligt større sandsynlighed for at deltage i en bevægelsesaktivitet i en aftenskole end andre.

Aftenskolerne har fx gode erfaringer med at lave bassinundervisning for personer med funktionsnedsættelser, og deltagelsen er høj blandt førtidspensionister og personer på kontanthjælp.

Her er altså en organisationsform, som faktisk lykkes med at skabe mere bevægelse hos nogle af de grupper, der bevæger sig mindst og har dårligst sundhed – og det er dokumenteret i forskningen.

Så her er et vigtigt håndtag at tage fat i for politikerne: Styrk aftenskolerne. Skru op for muligheden for at lave små hold med bl.a. bevægelsesfag.

Det er nødvendigt at sætte ind dér, hvor vi ved, at indsatserne lykkes, når målet er at styrke sundheden for alle.

Godt nytår!

Vil du vide mere?

Læs kapitlet 'Den omvendte ulighed i idræts- og motionsdeltagelse' af Zakarias Engell, Eva Bertelsen Schmidt og Karsten Elmo Østerlund i antologien 'Idrættens og civilsamfundets knaster'.

Bogen kan downloades gratis hos Syddansk Universitetsforlag.

Sådan kom vi af med 25-års reglen

I Ringkøbing-Skjern Kommune betød 25-årsreglen bl.a., at nogle foreninger delte sig i to, fordi voksenmedlemmer betød reduceret tilskud. Et ihærdigt arbejde fra Foreningssamvirket betød, at reglen blev skrottet i 2019, uden at kommunen fik væsentligt større udgifter til lokaletilskud.

Af Jonna Toft, journalist

”Det var godt, vi kom af med 25-årsreglen. Den gjorde ikke noget godt,” siger Jakob B. Slot, tidligere mangeårigt medlem af Foreningssamvirket i Ringkøbing-Skjern Kommune, der gennem flere år arbejdede målrettet på at få slettet 25-årsreglen. Det lykkedes i 2019.

”I Videbæk G&U, som jeg er med i, betød 25-årsreglen, at vores seniordamehold i gymnastik med 80 ældre kvinder kostede foreningen 66.500 kr i reduceret lokaletilskud. I Videbæk Badminton Klub delte de sig op i to foreninger, en for ungdom og en for seniorer over 25 år, for at undgå reducere i lokaletilskuddet. Det var spild af frivilliges kræfter,” siger han.

En meget brugt metode til at prioritere

25-årsreglen er aktuel de steder, hvor foreninger bruger egne eller lejede lokaler og ikke bare får stillet lokaler til rådighed af kommunen. Især i Jylland og på Fyn er der mange selvejende idrætsanlæg, viser en analyse fra Syddansk Universitets Center for Forskning i idræts, Sundhed og Civilsamfund.

Kommuner kan vælge at benytte 25-årsreglen for at prioritere deres støtte: De kan vælge at give tilskud først og fremmest til de foreninger, der har mange børn og unge som medlem.

Reglen bliver brugt i ca. tre fjerdedele af kommunerne på lidt forskellig vis, men generelt er det sådan, at jo flere voksne over 25 år, der er i medlemskartoteket i en forening, jo mere barberes der i kommunens lokaletilskud til foreningen.

Dermed betyder 25-årsreglen, at det mange steder ikke kan betale sig for foreninger at lave aktiviteter for voksne.

På grund af 25-års reglen var foreninger tilbageholdende med at lave voksenaktiviteter, eller de delte sig i to foreninger, fortæller Jakob B. Slot.

Uheldige konsekvenser

I Ringkøbing-Skjern Kommune er samtlige faciliteter undtagen ROFI-centret selvejende institutioner.

25-årsreglen var skruet sammen sådan her:

- Hvis mere end 50 pct. af medlemmerne i en forening var under 25 år, fik foreningen godtgjort 68 pct. af lokaleudgifterne.
- Hvis 25-50 pct. af medlemmerne var under 25 år, fik foreningen godtgjort 40 pct. af lokaleudgifterne.
- Hvis mindre end 25 pct. af medlemmerne var under 25 år, fik foreningen godtgjort 20 pct. af lokaleudgifterne.

Desuden var der nogle særregler for fitness, rideskoler og foreninger med udendørsaktiviteter, fx løbeklubber.

Selv om kommunen faktisk gav mere, end loven siger, i lokaletilskud, havde 25-årsreglen uheldige konsekvenser:

”Foreninger var tilbageholdende med at lave aktiviteter for voksne, eller de delte sig i to foreninger. Det gjorde Videbæk Badminton Klub og Troldhede GIF, og måske flere andre,” fortæller Jakob B. Slot.

”Nogle steder sørgede man for, at det var hal-len, der arrangerede voksenaktiviteter, i stedet for foreningen. Der var også vedvarende rygter om ’cigarkassemedlemmer’ – altså at foreninger ikke gjorde sig store anstrengelser for at registrere deres voksenmedlemmer.”

Årelangt pres gav resultat

Foreningssamvirket pressede i flere år på for at Kultur- og Fritidsudvalget i kommunen skulle tage 25-årsreglen op, og det lykkedes i forbindelse med kommunalvalget i 2017, hvor emnet blev et tema i valgkampen.

Udvalget udarbejdede et debatoplæg til kommunalbestyrelsen, der satte fokus på de problemstillinger, som reglen skabte; blandt andet, at ganske få nye medlemmer i en forening kunne være afgørende for, hvor meget der blev udløst i lokaletilskud, mens udgifterne til lokaler var de samme.

”Vi lagde vægt på i oplægget, at vi bliver flere ældre – og hvis ældre er aktive med idræt i foreninger, vil det kunne mærkes på sundhedsudgifterne. Ved at bruge flere penge på fritidsområdet, kunne man altså slippe billigere på sundhedsområdet,” siger Jakob B. Slot.

Foreningssamvirket indhentede også erfaringer fra andre kommuner, der havde afskaffet 25-årsreglen (citat fra oplægget, red.):

- *’Kolding Kommune: Det medførte et ikke væsentligt behov for øgede midler til lokaletilskud.*
- *Randers Kommune: Kæmpe fordel motions- og sundhedsmæssigt. Medførte nye aktiviteter og en stigning på 2,4 mio. kr. i lokaleudgifter.*
- *Vejen Kommune: Medførte fokus på aktiviteter i stedet for på risiko for at miste tilskud.*
- *Viborg Kommune: Lettere at administrere og flere voksne aktive. Undgår ’Krumspring’.*
- *Aalborg Kommune: Aktivitetsfremmende og letter administrationen både for foreninger og kommunen.’*

Greenfee-indtægter blev nøglen

Jonas Caben Iversen var fritidskonsulent i kommunen på det tidspunkt, og han husker, at han regnede på, hvor meget det ville koste at droppe 25-årsreglen:

”Hvis vi blot slettede reglen, ville det føre til ekstra udgifter på 1,2 mio. kr. I alt blev der givet lokaletilskud for 19,7 mio. kr. i 2017. Blandt andet ville områdets to golfklubber få et væsentligt større tilskud, og det var flere politikere skeptiske overfor,” forklarer han.

”Vi kunne se, at andre kommuner havde regler om, at golfklubber skulle tælle deres greenfee-indtægter med, så greenfee-udleje blev betragtet på lige fod med udleje af klubhuse. Det foreslog vi som en løsning på udfordringen med de markante stigninger til golfklubberne, og det var med til at gøre det politisk spiseligt at slette reglen. Nu blev det ’næsten billigt’ – de

yderligere udgifter beløb sig til 3-400.000 kr,” siger han.

I dag er det sådan, at golfklubber med green-fee-indtægter modregnes med 25 pct. som fremleje, når de søger lokaletilskud.

Hvad der så skete

I december 2019 blev ændringerne vedtaget, og 25-årsreglen var fortid i kommunen. Og samtidig satte kommunalbestyrelsen tilskudsprocenten op fra 68 til 75. Så det var glade dage for foreningerne.

”Vi var spændte på, hvad der ville ske,” siger Jonas Caben Iversen. ”Ville det vælte ind med nye voksenmedlemmer? Ville cigarkasserne blive åbnet, så der pludselig opstod ’nye’ voksenhold? Vi havde på fornemmelsen, at der indimellem blev fiflet lidt med tallene i nogle foreninger. Man registrerede mange børn og unge og få voksne. Ville der nu opstå nye aktiviteter for voksne og måske nye foreninger?”

Men der skete ikke særlig meget. De foreninger, der før havde delt sig i to, fandt sammen igen i én. Ellers gik alt stille og roligt som det plejede i foreningerne, og der opstod ikke de store ændringer på hverken børne- eller voksenmedlemstal.

”Jeg tror, det betød meget for de frivillige, at de ikke behøvede at stresse over, om de ville få det ene eller det andet beløb i lokaletilskud. Nu kunne de lave nye voksenhold uden at tænke på, om det ville koste dem penge. Og nu kunne de få registreret de små, lokale samlinger af voksne, der lige gik ned og spillede badminton en tirsdag aften. Det, jeg hørte, var, at det var en lettelse for de frivillige,” siger Jonas Caben Iversen.

Kostede mindre, end man regnede med

Hvad kostede det så i øgede udgifter til lokaletilskud at fjerne 25-årsreglen i Ringkøbing-Skjern Kommune?

Mindre, end man regnede med. Men det eksakte beløb ligger hen i det uvisse, fordi afskaffelsen var en del af en større ændring af rammevilkårene for foreningerne, og tilskudsprocenten samtidig blev hævet fra 68 til 75 pct.

Jakob B. Slot siger:

”De kommuner, der stadig har 25-årsreglen, kan kun være interesserede i at afskaffe den. Både for de frivillige i foreningernes skyld og for kommunens og folkesundhedens skyld. 25-årsreglen resulterer i utryghed og uklare medlemstal, og den betyder, at foreningerne ikke får lavet alle de aktiviteter for voksne og ældre, som de gerne vil. Den er ikke til gavn for nogen.”

Læs debatoplægget, som Foreningssamvirket i Ringkøbing-Skjern Kommune udarbejdede til kommunalbestyrelsen, på:

www.fritid-samfund.dk

Forstå problemet:

25-årsreglens u hensigtsmæssige sideeffekt er, at foreninger, der både har børn og voksne som medlemmer, kan få et lavere lokaletilskud, hvis foreningen oplever vækst i antallet af voksne medlemmer, selvom antallet af børn og unge i foreningen er den samme.

... fortsættes

- fortsat -

Fakta:**Tre fjerdedele af kommunerne bruger 25-årsreglen**

Folkeoplysningsloven forpligter kommunerne til at give lokaletilskud på mindst 65 pct. af driftsudgifterne til foreningernes egne og lejede lokaler, når det drejer sig om aktiviteter for børn og unge under 25 år.

Der er ikke den samme forpligtelse, når det gælder aktiviteter for voksne over 25 år.

Derfor har kommunerne mulighed for at nedsætte foreningens lokaletilskud forholds- mæssigt ud fra andelen af medlemmer over 25 år. Loven har på denne vis fokus på at støtte børn og unges deltagelse i idræt og fritidsaktiviteter.

Videncenter for Folkeoplysning opgjorde i 2021 i undersøgelsen 'Folkeoplysningen i Kom- munerne', at 78 pct. af kommunerne benyttede 25-årsreglen til at differentiere lokaletil- skud efter foreningsmedlemmernes alder. 22 pct. af kommunerne bruger den ikke.

Udformes på forskellig vis

Der er stor forskel på, hvordan 25-årsreglen er udformet i kommunerne.

Det mest udbredte er, at tilskuddet nedsættes forholds-mæssigt i forhold til andelen af +25-årige. 38 pct. af de kommuner, der nedsætter tilskuddet, anvender denne procedure.

En lige så stor andel, også 38 pct., har valgt en procedure, hvor tilskuddet ligeledes ned- sættes forholds-mæssigt, men hvor reglen først træder i kraft, når andelen af medlemmer over 25 år overstiger 10 pct. af medlemmerne.

De resterende kommuner (24 pct.) administrerer reglen ud fra andre procedurer, som dækker over mange forskellige modeller.

Videncenter for Folkeoplysning er i gang med at indsamle nye data om folkeoplysningen i kommunerne, som vil blive i efteråret 2025.

-jo

Stor interesse for at samarbejde om grøn forandring

De folkelige organisationer og skoler kan komme til at spille en vigtig rolle som ramme om borgernes engagement i den grønne omstilling. Ved Folkeoplysningens Dag 30. oktober 2024 var der inspiration at hente.

T.v.: Fra Brøndby Kommune fortalte klima- og miljømedarbejder Lisa Kimiko Makhholm og organisator Sylwia Tawadrous om, hvordan de understøtter grønne tiltag i foreninger. Kosmopol var fyldt til bristepunktet.

Foto: Jonna Toft

Af Jonna Toft

Den folkelige debat om grøn omstilling kan ikke løse klimakrisen – der skal anderledes drastiske og strukturelle indsatser til. Men den kan skabe håb og give inspiration til, hvordan vi kan leve grønnere.

Mange steder i landet spirer der projekter frem, hvor foreninger, oplysningsforbund og skoler skaber møder mellem mennesker, hvor man debatterer og handler på alt fra placeringen af vindmøller til udplantning af ålegræs og opcykling af genbrugstøj.

Men hvad kan en aftenskole eller forening gribe til, hvis den gerne i højere grad vil bringe grøn omstilling på banen?

Det fik de mange fremmødte inspiration til og eksempler på ved Folkeoplysningens Dag, som Dansk Folkeoplysnings Samråd afholdt på Kosmopol i København 30. oktober 2024.

”Der er mere end nogensinde brug for den folkelige drivkraft. Klimakrisen er vor tids største udfordring, faktisk en af civilisationens hidtil største kriser,” indledte formand for DFS Per Paludan Hansen.

”Klimakrisen kalder på en forandring af samfundet. Her er folkets engagement, ejerskab og medansvar essentielt, for at vi når i mål. Men vi kender ikke vejen til at omstille vores samfund i en mere bæredygtig retning. Derfor skal vi lære af hinanden. Vi skal drage nytte af hinandens fejl, erfaringer og succeser. Vi bliver nødt til at stå sammen og løfte i flok, så opgaven bliver mere overkommelig – selvom den er svær,” sagde han.

Brøndbys ’Lille Hjælper’

Et af de talrige eksempler på grønne tiltag foregår i Brøndby Kommune. Her har man ansat en lokal organisator, Sylwia Tawadrous fra [Democracy X](#), en forening, der støtter samfundets aktører i at løse store udfordringer med demokrati, teknologi og klima.

Som en anden Lille Hjælper hos George Gearløs træder hun til og hjælper kommunens borgere med at finde sammen og føre deres grønne ideer ud i livet.

På de frivilliges vegne er hun i tæt samarbejde med kommunen for at gøre arbejds gange nemmere og minimere administration og opgaver, der kan tære på ildsjæles energi. Mangler de penge til deres grønne ideer, sparer hun med de enkelte borgere om oplagte fonde og puljer. Har de svært ved at finde lokaler, hjælper hun dem med at undersøge, hvad der er muligt.

Resultatet er, at der bliver sat mange forskellige aktiviteter i gang i kommunen. Brøndbys Grønne Nabofællesskaber er i dag et initiativrigt fællesskab med over 650 borgere – fire gange flere end landsgennemsnittet for [Grønne Nabofællesskaber](#).

Medlemmerne er engageret i en stor fælles gruppe og i mindre selvorganiserede grupper i de forskellige bydele. De har bl.a. plantet en skoleskov, er ved at etablere en biodiversitetshave, afholdt familiekurser i grøn madlavning, stået for fællesspisning, skabt repair caféer og lavet tøjbyttedage mv.

”I Democracy X arbejder vi ud fra, at for at løse de store samfundsudfordringer, vi står midt i, kræver det demokratisk deltagelse,” sagde Sylwia Tawadrous på Folkeoplysningens Dag.

”Min oplevelse er, at folk, som man ikke tror har grønne drømme, faktisk har grønne drømme. Men ofte handler drivkraften om mere end ren klimabevidsthed. Repair-cafeerne handlede f.eks. lige så meget om at forebygge ensomhed som om grøn omstilling,” forklarede hun.

Hjørring har klimanetværk

Også i Hjørring Kommune spirer samarbejdet frem om grøn omstilling. Kommunen har oprettet et netværk med 55 aktører, der arbejder sammen om at realisere kommunens klimahandlingsplan.

”Hvis klimahandlingsplanen skal gøre en forskel, er det ikke nok at indføre ny teknik – så skal vi også se på adfærd, forståelse og kultur,” sagde Lotte Vang, chef for grøn omstilling i Hjørring Kommune.

”Derfor inviterede vi de folkelige organisationer med i netværket. Som kommune spiller vi en vigtig rolle som facilitator. Vi arrangerer møder for klimanetværket, og når de taler sammen, så laver de aftaler - og så sker der noget. På den måde sættes meget i gang,” fortalte hun.

Vil ikke gå til bæredygtighed

Mange aftenskoler oplever, at der ikke er salg i de grønne aktiviteter. Folk vil ikke gå til bæredygtighed. De grønne tanker skal listes ind ad bagvejen: På sykurser kan man arbejde med tilretninger, så genbrugstøj kan få nyt liv, og på madkurser kan vegetarretter listes ind på menuen.

Lise Holm-Rasmussen, social iværksætter, stifter af konsulentfirmaet HandleRUM og konsulent for bæredygtighedsaktiviteter i Fora Hvidovre, har erfaret, at det tager lang tid at opbygge et kundegrundlag for de grønne kurser:

”Vi skal møde folk, hvor de er. Vil de gerne spise mere plantebaseret, så underviser vi i

det, og vi nævner ikke, at vi burde droppe bøf-fen. Vi skal give inspiration og handlekompe-tencer - så kan vi stille og roligt være med til at ændre normer og kultur for, hvordan vi er sam-men. Men det tager tid: Vi har arbejdet med området i fem år, og det kræver kontinuitet at opbygge et publikum for disse aktiviteter,” for-talte hun.

Pilotprojekt skal starte udvikling

Hos DOF Næstved Aftenskole er man i gang med pilotprojektet Grøn Hverdag, som netop giver en kontinuitet i udbuddet af grønne aktivi-teter hos aftenskolerne:

Fem aftenskoler med aktiviteter i Næstved, Faxe, Stevns, Vordingborg, Lolland og Guld-borgsund kommuner samarbejder om at lave 80 grønne aktiviteter hen over 16 måneder. Må-let er, at 4.000 personer deltager. Pilotprojektet har en ansat koordinator og et budget på 1,25 mio. kr, penge, som blandt andet finansieres af Landdistriktpuljen og Region Sjælland.

”Vi vil bl.a. arbejde med frivilligrupper, som kan være en ny tanke for mange aftenskoler, og vi vil skabe lokale partnerskaber,” fortalte Tor-ben Stenstrup, landsformand for DOF.

”Den grønne omstilling er folkeoplysningens vigtigste opgave i disse år. Aftenskolerne kan være en uvildig facilitator i et konfliktfyldt far-vand. Vi kan udbygge relationerne til en stor gruppe af voksne og tilbyde kontinuitet og lo-kalt fællesskab,” sagde han.

”Kvinder på +60 år udgør 84 pct. af kunde-grundlaget i aftenskoler. Her er en mulighed for, at vi kan nå bredere ud. Projektet har indtil vi-dere blandt andet ført til to nye aftenskoler,” fortalte han. Med tiden vil projektet Grøn Hver-dag muligvis blive udbredt til DOF i hele landet, så også andre aftenskoler kan bruge de forma-ter, der udvikles i projektet.

Den grønne omstilling er på dagsordenen vidt og bredt i de folkelige organisationer – og i Dansk Folkeoplysnings Samråd samler man er-faringer og drøfter ideer i et netværk om bære-dygtighed for landsorganisationerne.

Demenskor i Danmark vandt Folkeoplysningens Pris 2024

Hundredvis af korledere er blevet uddannet i at lede korsang for mennesker med demens, og rundt om på plejehjem, aktivitetscentre og demenscafeer har medarbejdere deltaget i kurser om, hvordan de kan styrke sangen, når mennesker med demens samles hos dem.

Demenskor i Danmark har skabt forandringer – og de har skabt livsglæde hos en sårbar gruppe borgere og deres pårørende.

Ved Folkeoplysningens Dag blev initiativet hyl-det med Folkeoplysningens Pris, som Dansk Folkeoplysnings Samråd uddeler. Sammen med prisen fik partnerskabet bag demensko-rene 10.000 kr til udbredelse af initiativet.

Partnerskabet består af: Alzheimerforeningen, Sangens Hus, Aalborg Universitet og Dan-marks Radio.

”Når folkeoplysning er bedst, rykker det os mennesker tættere sammen og forandrer no-get både i det enkelte menneske og i vores fæl-les samfund. Det er Demenskor i Danmark et pragteksempel på,” sagde Per Paludan Han-sen, formand i DFS, ved overrækkelsen.

De øvrige nominerede var 'Andelsgaarde', 'Ma-ratonsang' (Vartovkollegiet), 'Det Store Åle-græsinitiativ' (Tænketanken Hav) og 'Vild Med Vilje'.

De mest vellykkede indsatser for bevægelsesfremme sker på tværs

Syddansk Universitet har kortlagt kommunernes mål, strategier og indsatser for bevægelsesfremme: Der kan arbejdes langt mere på tværs.

Af Jonna Toft

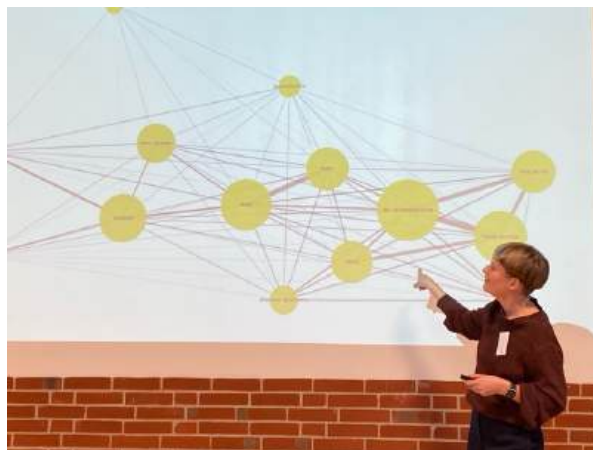
CISC, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet, har kortlagt kommunernes mål og indsatser for at skabe mere bevægelse og fysisk aktivitet i befolkningen. I alt indgår mere end 6.000 dokumenter og interviews med nøglepersoner i mere end 90 kommuner i undersøgelsen.

”Interviewpersonerne peger på, at de mest vellykkede indsatser for bevægelsesfremme er dem, der skabes i et samarbejde på tværs af forvaltninger,” fortalte postdoc Birgitte Westerskov Dalgas på Idrættens Branchedage i Vejen i november.

Undersøgelsen, der er en del af ’Danmark i Bevægelse’ og støttet af Nordea-fonden, tegner et billede af, at kultur- og fritidsforvaltninger typisk samarbejder med to store grupper af fagområder: Den ene består af teknik og miljø, by- og landudvikling, park og vej samt klimaområdet. Den anden gruppe består af social- og sundhedsområdet, børn og unge samt ældreområdet.

Tre områder har kun ganske sparsomt samarbejde med kultur- og fritidsforvaltninger: Integration, beskæftigelsesfremme og turisme.

”Der er et stort potentiale for mere samarbejde på tværs af forvaltningerne. Hovedstads- og storbykommunerne har mindre samarbejde mellem forvaltningerne end andre, og her er ældreområdet ofte isoleret uden mange samarbejdspartnere,” fortalte hun. Der er mest samarbejde på tværs af forvaltninger i provinskommuner.

Samarbejde på tværs af forvaltninger i kommunerne blev illustreret med et ’netværk’, der tydeligt viste, at især integrationsområdet, beskæftigelsesfremme og turisme ikke indgår i ret mange samarbejder om at fremme bevægelse.

Birgitte Westerskov Dalgas pegede på, at især fire faktorer spiller ind, når det handler om at skabe godt samarbejde på tværs af forvaltninger og derigennem skabe mere vellykkede indsatser for bevægelsesfremme:

- Gode relationer og tillid blandt ledere og medarbejdere,
- en infrastruktur i organisationen, der skaber møder mellem medarbejdere,
- ledelsesmæssig støtte og opbakning
- politisk og økonomisk prioritering.

”I de mindste kommuner er der en høj grad af relationer og tillid mellem ledere og medarbejdere, og det er væsentligt for at tværgående indsatser lykkes godt. Vil man skabe mere samarbejde på tværs, så skal man blive bedre til at skabe relationer,” rådede hun.

Hvorfor er det så svært at benytte tomme faciliteter i skoletiden?

Idrætsfaciliteter, der bruges af skoler, har masser af ledig tid i skoletiden – men aftenskoler og andre har svært ved at komme ind. Et nyt speciale har undersøgt årsagerne og giver gode råd.

Af Jonna Toft

Der er masser af ledig tid i kommunale idrætsfaciliteter dedikeret til skoleidræt, men én ting er at have data, der viser det – noget helt andet er at bringe den ledige tid i spil og udbyde tiderne til andre, f.eks. aftenskolers bevægelsehold eller foreningers ældreidrætshold.

På Idrættens Branchedage i Vejen fortalte Mark Skovbye Eg Østergaard, cand.scient. i idræt og sundhed, om sit speciale, hvor han dykker ned i de barrierer, der er på spil, når det handler om at udnytte tomme/ledige tider i kommunale idrætsfaciliteter, som skolerne får stillet til rådighed

Mark Skovbye Eg Østergaard har undersøgt udnyttelsen af tre faciliteter på Frederiksberg – en selvejende og to kommunale faciliteter. Efter kl. 15 er udnyttelsen næsten 100 pct. i faciliteterne, men før kl. 15 ligger den på 30-60 pct., afhængig af årstiden. Der burde altså være god mulighed for, at nogle af de aktører, der mangler et sted at være, kunne komme ind i hallerne – også uden at det går ud over idrætsundervisningen på skolerne.

”Der er en stærk kultur for, at i skoletiden skal skolen have fuld mulighed for at bruge hallen, og skolerne kan tage det for givet. Min anbefaling er, at man arbejder med at skabe viden om de grupper, der også gerne vil ind i faciliteten i skoletiden, for ofte kender skolelederen simpelthen ikke de grupper, der står og tripper for at komme ind,” sagde Mark Skovbye Eg Østergaard.

Rent praktisk er det en fordel for idrætslærerne, at de kan benytte hallen, når de vil. Der er brug for et system, der gør det let for idrætslærere både at booke og at afbooke tider i hallen med forholdsvis kort varsel, påpegede han.

”Som det er nu, aflyser en skole ikke tider i hallen. Hallen står bare tom. Men lærerne skoles heller ikke i, at de skal afbooke en tid, hvis de f.eks. lægger undervisningen et andet sted,” sagde han.

”Jeg tror bare, at vi har en tilgang til det: Når ja, men det er vores tid, på det tidspunkt. Der er ikke nogen, der tænker: så er der nogle andre, der kan bruge hallen. Det er der ikke. Vi tager det nok lidt for givet: Det er vores tid, og når vi ikke kommer, så kommer vi ikke. [...]”

(citater fra skoleleder i undersøgelsen)

Mark Skovbye Eg Østergaard rådede til, at kommuner ud over at formidle viden om de grupper, der har brug for en facilitet i skoletiden, også arbejder med at skabe et stærkere incitament for, at skolerne skal afbooke tider i faciliteterne, når de ikke har brug for dem.

”Som det er nu, er det gratis at blive væk – og resultatet er masser af tomme haller/idrætsfaciliteter i skoletiden. Det er ikke en bæredygtig udnyttelse. Faciliteterne kunne give mere offentlig værdi, hvis de blev brugt mere. Det er et problem, når der er andre, der gerne vil ind,” sagde han.

WannaSport fylder tomme haller og giver indtjening

Det er blevet mere accepteret at støtte op om selvorganiseret idræt for kommunerne og stille tomme tider i faciliteter til rådighed for borgerne, lyder det fra Jacob Lau Larsen, WannaSport.

Af Jonna Toft

I ti år har WannaSport indgået aftaler med kommuner og faciliteter om at læse data om halbookinger ind fra partnernes bookingsystemer og udbyde de tomme tider til borgerne.

Virksomheden har aftaler med 17 kommuner og nogle enkeltfaciliteter, og der er registreret over 133.000 brugere på sitet.

Udlejningen af tomme tider kan give en god indtægt. Det viste tre eksempler, som indehaveren Jakob Lau Larsen fortalte om på Idrættens Branchedage i Vejen i november:

1. Roskilde Kommune udlejer tomme tider i skolehaller: Det har givet en merindtægt på 245.000 kr på et år.
2. Tune Tennis udlejer fire tennisbaner: Medlemmer har forsteret, men hvis der ikke er nogen medlemmer, der skal bruge banerne, kan andre komme til. Det har givet en indtægt til klubben på 255.000 på et år.
3. En badmintonklub uden for København med egne faciliteter lejer de tomme

baner ud – og har tjent 320.000 kr på det på et år. Her er erfaringen, at den ekstra mulighed for at komme til at spille badminton hjælper folk til at finde ind i foreningen.

”Det er blevet mere accepteret at støtte op om selvorganiseret idræt for kommunerne,” sagde Jakob Lau Larsen.

”Men der er stadig nogle barrierer: For eksempel hvis der er tre ledige badmintonbaner i en hal og to baner, der bliver brugt. Foreningen må ikke leje de tre baner ud, og kommunen gør det ikke. Det er ærgerligt, for andre kunne have haft gavn af banerne.”

WannaSport arbejder i 2025 for at skabe nye fleksible produkter for både haller og foreninger.

Kolofon:

Kultur&Fritid/Tidsskriftet Folkeoplysning udgives af Landsforeningen Fritid & Samfund, Skt. Pauls Kirkeplads 9B, 8000 Aarhus.

Redaktion: Jonna Toft (ansv. red.), sekretariatschef.
Fritid & Samfunds holdning udtrykkes i lederen. Øvrige artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Fritid & Samfunds synspunkter.
ISSN 1903-7317

Medlemsbladet kan downloades på hjemmesiden www.fritid-samfund.dk, hvor der også kan tegnes medlemskab af foreningen eller købes et abonnement.

Hvis jeg var kulturminister:

6 punkter til en ny idrætspolitik – med fokus på mangfoldighed, kvalitet og effektivitet

På Idrættens Branchedage den 5. november 2024 i Vejen blev idrættens grand old professor Bjarne Ibsen udnævnt til kulturminister for en dag, og han holdt en glødende politisk tale om, hvorfor idrætspolitikken bør ændres, og hvad den skal ændres til.

Vi har fået lov at bringe den kulturministerielle stand in's bud på en ny idrætspolitik – til inspiration og eftertanke.

Af Bjarne Ibsen, professor emeritus på CISC, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet

Siden tipsloven (i dag udlodningsloven) blev vedtaget i 1948 og fritidsloven (i dag folkeoplysningsloven) blev vedtaget i 1968, er principperne for den offentlige regulering af og støtte til idræt stort set ikke ændret - hvis vi ser bort fra vedtagelsen af eliteidrætsloven og oprettelsen af Team Danmark i 1984.

Den offentlige støtte er næsten udelukkende til gavn for idræt i foreninger.

Den kommunale støtte går først og fremmest til etablering og drift af idrætsfaciliteter og refusion af udgiften til leje af ikke-offentlige faciliteter.

Den statslige støtte er først og fremmest en slags 'bloktilskud' til specifikke organisationer, hvor fordelingen og tilskuddets størrelse er præciseret i loven, og hvor der ikke er tydelige krav til pengenes anvendelse.

De seneste fire årtier er det dog suppleret af tilskud til en række statslige selvejende institutioner inden for idræt (Team Danmark, Lokale og Anlægsfonden, Idrættens Analyseinstitut mv.).

Det er selvfølgelig ikke en seriøs begrundelse for at se på idrætspolitikken, at principperne i lovgivningen har mange år på bagen.

Ser man på udviklingen i idrætsdeltagelsen, er der umiddelbart heller ingen grund til at lave de store ændringer. Idrætsdeltagelsen blandt børn i skolealderen er stabilt høj, men dog med en svagt faldende tendens, og siden den omtalte lovgivning blev gennemført, er voksnes idræts- og motionsdeltagelse femdoblet.

Men går vi idrætten og den offentlige støtte der til lidt mere efter i sømmene, er der alligevel en række problemer, som den eksisterende politik ikke har formået at løse. Jeg fremlægger derfor her et udkast til en reform af idrætspolitikken bestående af seks punkter.

1. Større vægt på den kvalitative, kulturelle side af idrætten

Målet for idrætspolitikken er selvfølgelig vigtigt. Hidtil har skiftende kulturministre fremhævet

idrættens særlige, kulturelle værdi. Aktuelt står der på Kulturministeriets hjemmeside, at:

'ud over den selvstændige værdi og glæde, der er forbundet med idrætten, har idrætten en kulturel og demokratisk værdi, en betydning i forhold til indlæring i skolen, en social værdi og en sundhedsmæssig værdi for samfundet.'

Men selvom både den hidtidige statslige idrætspolitik og folkeoplysningsloven betoner kvalitative værdier ved idrætten og især foreningsidrætten, har det især været antallet af aktive og den sundhedsmæssige gevinst ved at dyrke idræt, der har interesseret politikerne.

Men idræt skal ikke bare være et lystbetonet middel til at fremme folkesundheden. Idrætten er og kan så meget mere, som der skal være mere fokus på. Jeg vil her fremhæve fire værdier:

1. Idrættens egen værdi: Dyrkelse af og glæde ved kropslig bevægelse
2. Idrættens mangfoldighed
3. Idrættens fællesskabsdannende potentiale
4. Den demokratiske og frivillige selvforvaltning af idrætsdeltaelse.

Offentlige indsatser og kommende lovgivning skal derfor tage sigte på at fremme disse fire kvalitative sider ved idrætten.

I den forbindelse er det vigtigt at huske, at foreningsidrætten er mere social og mere demokratisk end andre organiseringsformer. En europæisk undersøgelse viser imidlertid, at blandt 10 lande ligger Danmark i bund på begge de to sider af foreningsidræt. Det har hverken politikere eller organisationer hidtil været optaget af.

Idrætsorganisationer, der får statslig støtte, skal derfor i fremtiden ved årlige indberetninger til Kulturministeriet redegøre for udviklingen på de kvalitative sider.

Desuden skal viden om og erfaringer med, hvad der fremmer den sociale og den demokratiske dimension, formidles til og sættes til debat med foreninger. Endelig kan regler for foreningerne – som forudsætning for offentlig støtte – også komme på tale, fx. at alle medlemmer af en forening skal have stemmeret og være valgbare til bestyrelsen (enten selv eller forældre til børn), og at foreningerne skal dokumentere afholdelse af aktiviteter og arrangementer, der har sociale og demokratiske formål.

Bjarne Ibsen underbygger sine pointer med resultater fra forskningen på Idrættens Branchedage.

2. Måltrettet støtte til foreningsorganisering af de store motionsformer

Den måske største udfordring for idrætspolitikken er, at der i nyere tid har været en svagt faldende tilslutning til den del af voksnes idræt, som understøttes af det offentlige (foreningsidræt), mens der har været en stærkt stigende tilslutning til den idræt og motion, som politikken i lille grad retter sig mod, nemlig idræt på egen hånd og i kommercielt regi.

Det kunne tyde på, at offentlig støtte ikke er nødvendig, når der nu er næsten lige så mange voksne, som dyrker fitness og andre træningsformer i kommercielle fitnesscentre, som der dyrker idræt i foreninger.

Andre synes imidlertid, at udviklingen taler for, at den offentlige støtte også skal gå til dem, som dyrker idræt og motion på egen hånd og i kommercielle motionscentre, som Vidensråd for Forebyggelse og brancheforeningen for fitnesscentre har foreslået.

Det sidste er en rigtig dårlig idé. Hvis man fx forestiller sig, at hver borger får tilsendt et 'motionskort' til en værdi ét tusinde kroner, som kunne bruges hvor som helst, ville det være rasende dyrt og først og fremmest gå til de mange, som i forvejen er idrætsaktive, mens effekten i forhold til dem, som ikke har lyst til at dyrke idræt, er meget tvivlsom.

Det kendetegner i øvrigt det meste af den form for idræt og motion, som dyrkes selvorganiseret eller i kommercielt regi, at de aktive i lille grad er motivet af de værdier, som jeg ønsker, at vi især skal støtte og fremme. Løb har mange gode værdier, især i forhold til sundhed, men 'lysten' til at bevæge sig og gøre det 'i fællesskab' med andre betyder meget mindre for løberne, end det gør for dem, som dyrker fodbold eller gymnastik i en forening.

Det er et principielt politisk valg, at offentlig støtte primært skal gå til demokratisk ledede, non-profit organisationsformer. Men det forhindrer ikke, at det offentlige skaber bedre uænders rammer for at være fysisk aktiv, at det gøres lettere for idrætsaktive at benytte offentligt ejede idrætsfaciliteter; og at det offentlig kan købe 'ydelse' hos private og kommercielle aktører. Det vil jeg gerne fremme.

Men hvis den offentlige støtte primært skal gå til idræt i foreninger, må der tages nogle politiske initiativer, der kan fremme denne deltagelsesform, så foreningsidrætten udvikles til i højere grad at være et attraktivt sted at dyrke de aktiviteter, som i dag i lille grad dyrkes i foreninger.

Det kan ske ved større offentlig støtte til aktivitet og aktivitetsudvikling i foreninger; større indsats for – og økonomiske midler til – at skabe

større lighed i idrætsdeltagelsen i foreninger; og økonomiske incitamenter for organisationerne til i højere grad at støtte de lokale foreningers udvikling. Det kommer jeg ind på i det følgende.

3. Den offentlige støtte skal i højere grad give foreninger og organisationer økonomiske incitamenter til at tiltrække flere medlemmer og specifikke målgrupper

Idrætspolitikken har primært søgt at øge 'udbuddet' af idrætsmuligheder ud fra den opfattelse, at idrætsdeltagelsen øges, når der kommer flere muligheder for at gå til idræt. Det har kommunerne gjort ved at anlægge nye idrætsfaciliteter, skabe byrum til leg og idræt, anlægge motionsstier mv. Og idrætsorganisationerne har brugt mange af de millioner, som de får i statsstøtte, til at udvikle, kvalificere og udbyde flere aktivitetsmuligheder.

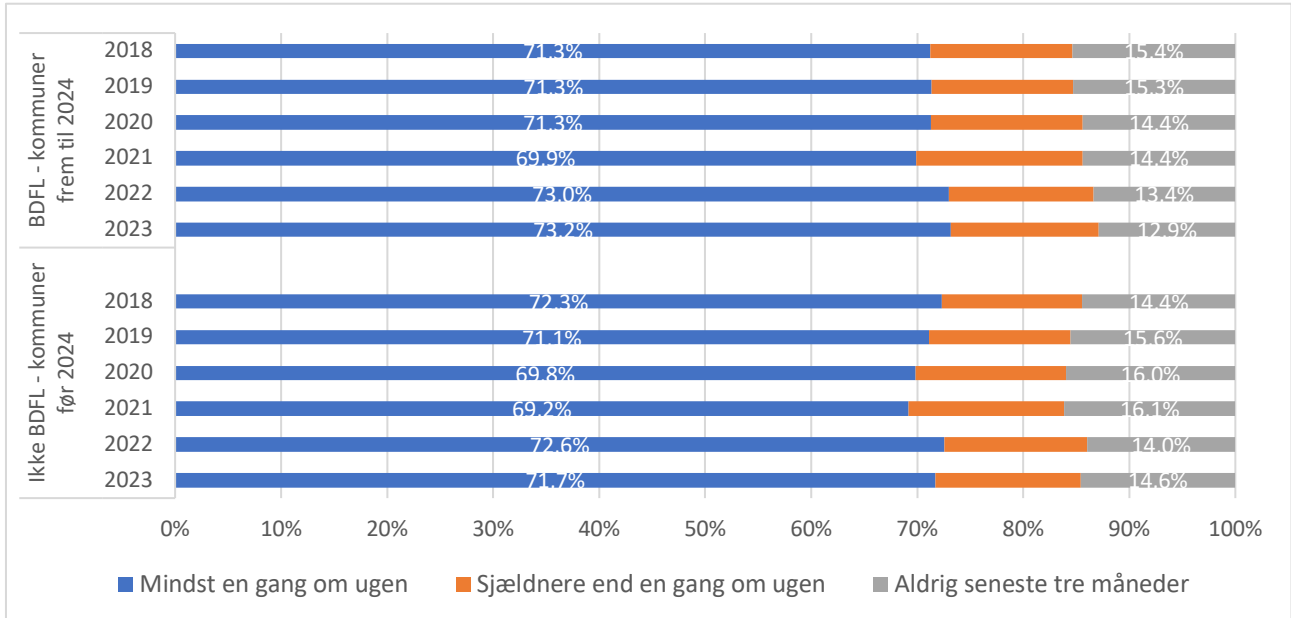
Forskningen har imidlertid vist, at det ikke gør større forskel, hvor mange idrætsfaciliteter en kommune har i forhold til indbyggertallet, og idrætsorganisationernes store satsning, 'Bevæg dig for Livet', har kun haft lille effekt på voksnes idrætsdeltagelse (se figur på næste sider).

Måske fordi udbuddet af idrætsmuligheder er mættet. Eller fordi den økonomiske støtte i for lille grad er bestemt af, hvad udbyderne af idræt 'præsterer', dvs. hvor mange aktive, de formår at tiltrække.

Den offentlige støtte skal derfor i højere grad gives i forhold til definerede 'præstationsmål', primært efter den tilslutning, som faciliteter, foreninger og organisationer har. Det gælder allerede i dag i den kommunale støtte til idrætsforeninger, men det gælder ikke for den statslige støtte til idrætsorganisationerne. Det sidste kommer jeg ind på senere.

Figur:

Udviklingen i voksnes deltagelse i idræt og motion i 'Bevæg dig for Livet'-kommuner sammenlignet med kommuner, der ikke har haft et samarbejde med 'Bevæg dig for Livet' - fra 2018 til 2023 (analyse af data fra Kulturvaneundersøgelsen, som Danmarks Statistik gennemfører for Kulturministeriet).

4. Udvikle og igangsætte en plan for større lighed i idrætsdeltagelsen

Vi ved, at der er stor social ulighed i deltagelsen i idræt og motion. Mens tre ud af fire med en videregående uddannelse dyrker idræt, gælder det samme kun for godt halvdelen, der ikke har fået en uddannelse.

Tilsvarende er der store forskelle på idrætsdeltagelsen mellem folk i beskæftigelse og folk, der ikke har et arbejde; mellem borgere af dansk herkomst og borgere med en ikke-vestlig baggrund; og mellem borgere der er raske og borgere, der lever med en kronisk sygdom.

Trods utallige projekter og forsøg på at gøre noget ved uligheden, er den efter alt at dømme ikke blevet mindre det seneste årti. Det er beskæmmende.

Derfor vil jeg tage initiativ til en større analyse af årsagerne til den lave idrætsdeltagelse i forskellige grupper, og hvad man kan gøre for at skabe større lighed. I dette arbejde skal

erfaringerne fra seneste 20 års mange forsøgsprojekter inddrages.

På baggrund af dette udredningsarbejde, som både forskere og organisationer skal deltage i, skal der igangsættes en plan for større lighed i idrætsdeltagelsen, der i første omgang skal vare i 10 år. Til at realisere planen afsættes 100 mio. kr. om året, som bl.a. kan bruges til at give idrætsforeninger et større økonomisk incitament til at tiltrække borgere fra samfundsgrupper, hvorfra forholdsvis få dyrker idræt.

5. Omlægge den offentlige støtte til idræt, så den går til aktivitet i stedet for mursten

Den største offentlige udgift til idræt er etablering og drift af idrætsfaciliteter, som stilles (næsten) gratis til rådighed for idrætsforeninger. Dette har flere fordele. Foreningerne slipper for

en stor udgift, og det er forholdsvis let og billigt at administrere.

Ordningen har imidlertid også flere uheldige konsekvenser: Det resulterer i mange tilfælde i en ineffektiv brug af faciliteterne, bl.a. med få brugere af en bane og bookede tider, der ikke benyttes. Det skaber desuden stor ulighed mellem foreninger, der benytter dyre faciliteter, foreninger der benytter billige faciliteter og foreninger der ikke benytter faciliteter. Og da pengene så at sige bruges på 'mursten', er der ikke ret meget til at støtte og fremme 'aktivitet'.

Jeg ønsker derfor en omlægning af den kommunale støtte til idræt, så foreninger skal betale for at bruge en facilitet (helt eller delvist) mod til gengæld at få et større tilskud pr. medlem, både til børn og voksne.

Det vil føre til en mere effektiv udnyttelse af idrætsfaciliteterne, og det vil ligestille foreninger, der bruger naturen, med foreninger der bruger idrætsfaciliteter. Det vil samtidig styrke idrætsforeningernes vilkår for at være et attraktivt tilbud for de mange danskere, som i dag dyrker idræt og motion på egen hånd i naturen.

6. Omlægning af den statslige støtte til idrætsorganisationer

Den sidste del af idrætsreformen skal være en omlægning af den statslige støtte til idrætsorganisationerne, så den bliver mere præstationsbestemt.

I realiteten er det staten der bestemmer, hvilke paraplyorganisationer, der skal være for idræt, da det fremgår af udlodningsloven, hvem der er berettiget til statslig støtte, og hvor meget de skal have.

Det har flere uheldige konsekvenser. Det er principielt forkert, at staten så at sige bestemmer organisationsmønstret for det organiserede civilsamfund. Det tvinger nye organisationer til at blive medlem af de eksisterende, som dikterer betingelserne derfor. Og det begrænser

konkurrencen mellem frie organisationer om borgernes og foreningers tilslutning.

Det betyder, at organisationerne i for høj grad er optaget af at tilfredsstille politikernes forventninger og i for lille grad er optaget af opfylde og søge tilslutning fra foreningerne.

Derfor skal den statslige støtte ændres fra grundstøtte til præstationsstøtte: Dvs. at støtten gives i forhold til, hvordan den enkelte organisation 'præsterer'.

Af mangel på bedre skal grundlaget for støtten være antal medlemmer i foreninger, som har betalt et defineret beløb for at være medlem af organisationen. Det kunne fx være 25 kr. for hvert foreningsmedlem, som foreningen som minimum har betalt 10 kr. for til organisationen, for at medlemskabet tæller med.

Det er i virkeligheden en tilpasning af den statslige støtte til moderne principper for offentlig støtte og finansiering af offentlige institutioner (fx uddannelsesinstitutioner). Og det svarer til den måde, man i kommunerne støtter idrætsforeninger.

Desuden skal statsstøtten gå til alle organisationer, der opfylder bestemte kriterier (landsdækkende, minimum antal medlemmer, demokratisk, har idræt som primære aktivitet). Det skal således ikke være et krav, at et forbund eller en organisation er medlem af en hovedorganisation for at være berettiget til statslig støtte. Denne omlægning af den statslige støtte vil sandsynligvis efterlade en større del af de statslige midler til andre formål, end det er gældende i dag, fx en pulje til fremme af større social lighed i idrætten, og flere midler til det lokale niveau.

Idrætspolitikken vil med denne reform understøtte lysten til at bevæge sig, fællesskab, mangfoldighed, deltagelsesdemokrati, lighed og bæredygtighed, og den økonomiske støtte vil i højere grad end hidtil fremme aktivitet og belønne de foreninger og organisationer, der skaber udvikling og øget tilslutning.

To nye kurser afholdes i foråret

Fritid & Samfund holder nu kurser om kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet og om lokaletilskud og anvisning af lokaler. Kurserne holdes over hele landet.

Af Jonna Toft

Det er ikke helt enkelt at administrere reglerne for lokaletilskud og at anvise 'egnede' lokaler til foreninger, aftenskoler m.fl. Hvad kan foreninger og aftenskoler forvente?

Fritid & Samfund har udviklet et nyt kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler, som afholdes tre steder i landet i løbet af marts 2025.

Kurset er, som vores andre kurser, både for medlemmer af folkeoplysningsudvalg og kommunale medarbejdere og for repræsentanter fra aftenskoler, foreninger, idrætssamvirker, haller mv. Det giver som regel en god og lærerig samtale, når et emne ses fra flere sider.

Senere på foråret, i maj, har vi igen premiere på et nyt kursus, denne gang om kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet. Dette kursus bliver afholdt to gange – i Holbæk og Aarhus. Allerede nu er der mange tilmeldinger til dette

kursus, så hvis du vil være sikker på en plads, skal du ikke vente for længe.

Fleksible tilrettelæggelsesformer - igen

Vi indleder året med et kursus om fleksibel tilrettelæggelse og debatskabende aktiviteter.

De to formater er mest relevante for aftenskoler og for dem, der administrerer voksenundervisningen. Vi har to undervisere på kurset, Anne Refsgaard fra DOF og Søren Gøtzsche, konsulent i Furesø Kommune. Tilmeldingsfrist er 7. januar 2025 – kom frisk.

Sådan tilmelder du dig:

Læs om indholdet i hvert enkelt kursus på www.fritid-samfund.dk/kurser, hvor der også er link til tilmelding.

Kursusoversigt

Dato	Kursus	Underviser	Sted	Tilmeld dig før:
22. jan. 2025 kl. 10-15	Skab udvikling med fleksible tilrettelæggelsesformer og debatskabende aktiviteter	Anne Refsgaard (DOF) og Søren Gøtzsche	Randers	7. januar 2025
18. mar. 2025 kl. 10-15	Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler	Søren Gøtzsche og Kai Raun	Roskilde	3. februar 2025
25. mar. 2025 kl. 10-15	Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler	Kai Raun	Vejen	10. feb. 2025
1. apr. 2025 kl. 10-15	Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler	Søren Gøtzsche	Viborg	17. marts 2025
7. maj 2025 kl. 10-15	Bliv klogere på kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet	Henrik Koch Rasmussen	Aarhus	25. marts 2025
14. maj 2025 kl. 10-15	Bliv klogere på kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet	Henrik Koch Rasmussen	Holbæk	22. april 2025

Kursus: Skab udvikling med fleksible tilrettelæggelsesformer og debatskabende aktiviteter

Aftenskoler kan skabe nye former for fleksibel voksenundervisning og få kommunalt tilskud til det, hvis de benytter sig af de muligheder, der ligger i folkeoplysningsloven under begrebet 'undervisning efter fleksible tilrettelæggelsesformer'. Men kun få aftenskoler benytter sig af muligheden, og der hersker usikkerhed både i voksenundervisningen og i kommunerne om, hvordan man helt praktisk kan gøre, og hvad der kan godkendes til tilskud.

Nu kan du blive klogere på, hvad 'fleksible tilrettelæggelsesformer' åbner af muligheder for aftenskolerne. Hvad kan godkendes ifølge folkeoplysningsloven, og hvad kan ikke? Hvilke krav kan en kommune med god ret stille, når en aftenskolet søger tilskud til denne undervisningsform?

Bag udtrykket 'fleksible tilrettelæggelsesformer' ligger, at skolerne f.eks. kan lave studiekredse uden en fast underviser, undervisning på klippekort eller e-læring. Aftenskolerne behøver ikke følge lærerløncirkulæret, som de skal ved traditionel undervisning, men kan bruge pengene på lokaler, annoncering og visse former for materialer - og få tilskud til det. Det vil du høre mere om på kurset.

Vi kommer også kort ind på en anden udviklingsmulighed for aftenskoler, nemlig puljen til debatskabende aktiviteter.

Målgruppe:

Ledere og medarbejdere på aftenskoler, medarbejdere i kommuners fritidsafdelinger, medlemmer af folkeoplysningsudvalg, medarbejdere og folkevalgte i organisationer på området m.fl.

Hvor og hvornår:

- **Onsdag 22. januar 2025 kl. 10-15 i Arena Randers**

Tilmeldingsfrist: 7. januar 2025.

Tilmeld dig her: på <https://www.fritid-samfund.dk/kurser/>

OBS: Tilmelding er bindende efter tilmeldingsfristens udløb. Ret til ændringer forbeholdes.

Undervisere:

Vi har valgt at gennemføre kurset med to undervisere hver gang:

- Søren Gøtzsche, konsulent i Furesø Kommune, formand for Fritid og Samfund
- Anne Refsgaard, udviklingskonsulent i DOF.

Kursuspris inklusive mad og drikke:

1595,-* kr for medlemmer af Fritid & Samfund.

1995,- kr for ikke-medlemmer.

*Hvis I deltager med tre personer eller flere fra samme kommune eller organisation, opnår I rabat på 15% af deltagerprisen, forudsat at kommunen/organisationen er medlem af Fritid & Samfund. Prisen lander således på kun 1355,75 kr pr. person.

Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler

Hvad er et 'egnet' lokale? Hvad kan der gives lokaletilskud til? Og hvordan kan kommunen prioritere, når det handler om lokaleanvisning? Bliv klogere på dette kursus, som Fritid & Samfund afholder i marts 2025 i Viborg, Vejen og Roskilde.

Hvordan kan kommuner håndtere lokaleanvisning og lokaletilskud til folkeoplysende aktiviteter i foreninger og aftenskoler? Det kan du få svar på ved dette kursus, der dykker ned i de centrale regler og praksis omkring lokaleanvisning og lokaletilskud i henhold til folkeoplysningsloven.

Kurset giver dig viden om, hvordan kommunen arbejder med at anvise lokaler og uddele lokaletilskud til foreninger, aftenskoler, spejderkorps og andre folkeoplysende aktører.

Vi kommer ind på både de lovgivningsmæssige rammer og de praktiske udfordringer, som opstår i arbejdet med lokaleanvisning og tilskud, samt hvordan kommuner kan prioritere og træffe beslutninger på området. Der vil være plads til at diskutere konkrete eksempler og dilemmaer fra deltageres hverdag.

På kurset kommer vi bl.a. omkring disse emner:

- Anvisning af lokaler efter folkeoplysningsloven og efter kommunalfuldmagten
- På hvilke områder kan kommunen selv fastsætte retningslinjer?
- Hvad skal et 'egnet' lokale leve op til?
- Lokalefordelingsregler: Hvem skal prioriteres, og hvad kan kommunen prioritere imellem?
- Hvem har kompetencen til at tage beslutninger: Hvad skal i folkeoplysningsudvalget, og hvad skal op i kommunalbestyrelsen?
- Samarbejdet mellem forening/aftenskole og kommune
- Beregning af lokaletilskud, herunder: Hvad kan der gives tilskud til

- Hvornår kan lokaletilskud nægtes
- Den gode sæsonfordeling
- Sondringen mellem kommerciel og folkeoplysende aktivitet.

Målgruppe:

- Medlemmer af folkeoplysningsudvalg og andre §35.2-udvalg
- Medarbejdere i kommuners fritidsafdelinger, der arbejder med lokaleanvisning og tilskud
- Medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer i aftenskoler/voksenundervisning
- Medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer i idrætssamvirker, spejdersamvirker, korps, kulturelle samråd mv.

Undervisere:

Kai Raun og/eller Søren Gøtzsche: Erfarne undervisere med dybdegående viden om folkeoplysningsloven og kommunernes arbejde med lokaleanvisning og tilskud.

Pris pr. deltager:

Medlemmer: 1595 kr.

Ikke-medlemmer: 1995 kr.

OBS: Medlemsorganisationer, der tilmelder mindst tre deltagere fra samme organisation, får 15 pct. rabat. Pris: 1355,75 kr. pr. person.

Kurset afholdes 3 gange:

- Roskilde: 18. marts 2025 kl. 10-15.
- Vejen: 25. marts 2025 kl. 10-15.
- Viborg: 1. april 2025 kl. 10-15.

Tilmelding:

www.fritid-samfund.dk/kurser

Ret til ændringer forbeholdes.

Bliv klogere på kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet

Hvilke krav og regler gælder, hvis et initiativ skal have støtte efter kommunalfuldmagten? Det kan du få indsigt i på dette kursus.

'Kan vi så støtte det via kommunalfuldmagten?', lyder det nogle gange fra kommuners medarbejdere, hvis den lokale udlægning af folkeoplysningsloven spænder ben for et interessant tiltag.

Og ja, ofte kan et nyt tiltag på forenings- og idrætsområdet støttes via kommunalfuldmagten, hvis det lever op til nogle forskellige kriterier. Men her er ikke tale om et tagselvord.

På dette kursus ser vi nærmere på kommunalfuldmagtens anvendelsesområde og afgrænsning. Vi kommer også omkring den øvrige lovgivning, der er relevant, hvis en aktør eller en aktivitet (muligvis) kan støttes ad den vej.

Kursets indhold:

Kommunalfuldmagtens anvendelsesområde:

- Kommunalfuldmagten og folkeoplysningsloven.
- Anlægsstøtte og driftsstøtte, øremærkning af støtte

Støtte eller forbud efter kommunalfuldmagtsreglerne:

- Foreninger, foreningsdannelsen og aktiviteter
- Erhvervsaktiviteter, fx kommercielle aktiviteter i en hal eller kulturhus
- Lokaler og arealer
- Idrætsformål
- Kulturformål
- Religiøse formål
- Partipolitiske formål.

EU's statsstøtteregler og lånebekendtgørelsen.

Målgruppe:

- Aktører på fritidsområdet (aftenskoler, foreninger m.v.)
- Halinspektører og centerledere
- Medarbejdere i kommuners fritidsafdelinger
- Medlemmer af folkeoplysningsudvalg, både forenings- og aftenskolerepræsentanter samt politikere.

Underviser:

Henrik Koch Rasmussen, fritidschef i Ringkøbing-Skjern Kommune, jurist og medlem af bestyrelsen i Fritid & Samfund.

Pris pr. deltager:

Medlemmer: 1595 kr.

Ikke-medlemmer: 1995 kr.

OBS: Medlemsorganisationer, der tilmelder mindst tre deltagere fra samme organisation, får 15 pct. rabat. Pris: 1355,75 kr. pr. person.

Kurset afholdes 2 gange:

- Aarhus: Onsdag 7. maj 2025 kl. 10-15.

- Holbæk: Onsdag 14. maj kl. 10-15.

Tilmelding:

www.fritid-samfund.dk/kurser

Ret til ændringer forbeholdes.

Julen nærmer sig...

Snart går vi alle på ferie, og tankerne om folkeoplysning, borgerinddragelse og tilskudsregnskaber afløses af mere håndgribelige udfordringer som at få alle gaver i hus, bage brunkager eller at få lavet en god bordplan juleaften eller nytårsaften.

Til alle vores medlemskommuner og medlemsforeninger, til abonnenterne på Kultur&Fritid, og til alle vores øvrige samarbejdspartnere ønsker vi:

Glædelig Jul – og rigtig godt nytår!

